

نوشته : شهریار نقوی

جلوہ جانی از فرہنگ اسلامی ایران

دشہ قاریت و کتابت

تراجم منظوم آثار فارسی بہ اردو

(۲)

اثر میرزا اسداللہ خان غالب . بہمین اسم بوسیله محمد رفیق خاور در سال ۱۹۵۸ م. بہ اردو ترجمہ شد.	ابرگوہربار
رباعیات سلطان المشایخ ابوسعید ابی الخیر . مترجم اردو : مولوی مقصود احمد رام پوری . نام ترجمہ : سیر حقیقت ، سال چاپ : ۱۳۴۹ ہجری قمری .	ابوسعید ابی الخیر
(مثنوی) مترجم اردو : جانی بہاری لال راضی وکیل بہر پور . سال ترجمہ : ۱۲۸۵ ہ .	ارژنگ راضی
شامل مطالب آثار مختلف فارسی مانند جواہر جلالی ، زینت المریدین ، تذکرۃ الاصفیاء وغیرہ . مترجم اردو : شاہ عشق اللہ عاشق متوفی ۱۱۴۳ ہ .	اشارت الغافین
(مثنوی) اثر سایل ، مترجم اردو : عاصی شاگرد نواب محمد تقی ہوس لکھنوی . در سال ۱۲۶۱ ہ مطابق ۱۸۴۶ م. توسط مطبع نو لکھنور لکھنو چاپ شد .	اگروگل
(مثنوی) اثر محمد اقبال لاہوری . مترجم اردو :	اسرار خودی

- شیخ عبدالرحمن. نام ترجمه: مثنوی ترجمان الاسرار
سال ترجمه: ۱۹۴۷ م.
- اقوال خواجه عبدالله مترجم اردو: ولی بیجاپوری معاصر محمد شاه
انصاری پادشاه دهلی. اسم ترجمه: تحفه عاشقان، سال
ترجمه: ۱۱۵۳ هجری.
- اثر ملا احمد زبیری. مترجم اردو: ابن نشاطی شاعر
بساتین فارسی دربار سلطان عبدالله قطب شاه دکنی، سال ترجمه:
۱۰۷۶ ه. اسم ترجمه: «مثنوی پهل بن» حاوی
یکهزار و هفتصد بیت. چاپ شده.
- اثر شیخ سعدی شیرازی. مترجم اردو: جانی بهاری
بوستان سعدی لال راضی. نام ترجمه: مثنوی دل آرام راضی.
سال ترجمه و چاپ ۱۸۶۹ میلادی.
- اثر ملا عنایت الله. مترجم اردو: میرزا محمد اسمعیل
بهار دانش تپش، سال ترجمه: ۱۲۱۷ ه.
- اثر فیضی اکبرآبادی که آن را از سانسکریت بفارسی
بهگوت گیتا منظوم ترجمه کرد. مترجم اردو: قاضی محمد منیر
لاهوری، نام ترجمه: «مثنوی اسرار معرفت». سال
ترجمه و چاپ: ۱۹۲۱ م.
- اثر فیضی فیاضی. مترجم اردو: بابو گهاسی رام. نام
ترجمه: مثنوی شریمد بهگوت گیتا. تاریخ چاپ:
۱۹۲۷ میلادی.
- اثر فیضی فیاضی. مترجم اردو: بشیشور پرشاد (منور
بهگوت گیتا لکهنوی). نام ترجمه: نسیم عرفان، سال ترجمه:
۱۹۳۰ میلادی.

- بهگوت گیتا اثر فیضی فیاضی. مترجم اردو : خلیفه عبدالحکیم. بهمین اسم در سال ۱۹۴۷ م بچاپ رسید.
- بهگوت گیتا اثر فیضی فیاضی. مترجم اردو : خواجه دل محمد. نام ترجمه : دل کی گیتا. سال ترجمه : ۱۹۴۲ میلادی.
- بهگوت گیتا اثر فیضی فیاضی. مترجم اردو : میرزا جعفر علی خان اثر لکهنوی. نام ترجمه : نغمه جاوید. سال ترجمه : ۱۹۴۳ میلادی.
- بهگوت گیتا اثر فیضی فیاضی. مترجم اردو : مولانا سید حبیب. نام ترجمه : مثنوی زیور هند، سال ترجمه : ۱۹۴۴ میلادی.
- بهگوت گیتا اثر فیضی فیاضی. مترجم اردو : پندت بوگی راج نظر. نام ترجمه : کلام ربانی، سال ترجمه : ۱۹۵۸ میلادی. شغلی، شاعر دوره عادل شاهیان دکنی در سال ۱۰۸۰ هجری یک مثنوی فارسی را بنام پندنامه بزبان اردوی دکنی ترجمه کرده و ترجمه او صدو پنج بیت دارد. و نسخه خطی آن در کتابخانه آصفیه حیدرآباد دکن موجود است (دکن بین اردو صفحه ۱۹۷)
- پند نامه لقمان ترجمه یکی از رساله‌های مشهور فارسی بهمین اسم. مترجم : فتح شریف بلخی، سال ترجمه : ۱۱۳۰ هجری. اثر محمد اقبال لاهوری. مترجم اردو : ظفر احمد صدیقی، نام ترجمه : مثنوی حکمت کلیمی، سال ترجمه : ۱۹۳۹ میلادی.
- پیام مشرق اثر محمد اقبال لاهوری. مترجم اردو : عبدالرحمن طارق. نام ترجمه : مثنوی ترجمان بیخودی، سال

ترجمه : ۱۹۵۱ میلادی .

پند نامه عطار اثر فریدالدین عطار نیشابوری . مترجم اردو : میر معین الدین فیض سمرقندی . نام ترجمه : چشمه فیض سال ترجمه : ۱۲۱۸ هـ .

پند نامه عطار اثر فریدالدین عطار نیشابوری . مترجم اردو : مولوی فیض الحسن مسهار نپوری . نام ترجمه : چشمه فیض ، سال ترجمه و چاپ : ۱۸۷۴ میلادی .

پند نامه عطار اثر فریدالدین عطار نیشابوری . مترجم اردو : مولوی محمد حسین . نام ترجمه : کشتی نصیحت ، سال ترجمه : ۱۳۳۸ هـ .

تحفة العاشقین اثر میران حسینی . مترجم اردو : شاه محمد جامی . سال ترجمه : ۱۰۳۵ هـ ، بهمین اسم ترجمه شد .

تحفة النصایح اثر شیخ یوسف مریدخواجه نصیر الدین . مترجم اردو : ملاقطبی معاصر عبدالله قطب شاه دکنی ، سال ترجمه : ۱۰۴۴ هـ (اردو دردکن ص ۹۱)

تألیفی از شاه ولی الله مترجم اردو : سعادت یار خان رنگین . اسم ترجمه : مثنوی سبع ستاره رنگین ، سال ترجمه : ۱۲۳۹ هـ .

جنگنامه حیدر ترجمه یکی از آثار فارسی . مترجم : سید اشرف . سال ترجمه : ۱۱۲۵ هـ .

چهار درویش اثر فارسی منسوب به امیر خسرو دهلوی . مترجم اردو : مراد شاه . سال ترجمه : ۱۲۱۲ هـ . اسم ترجمه : مراد المحبین . (ترجمه قسمتی از چهار درویش) .

چهار درویش اثر فارسی منسوب به امیر خسرو دهلوی ، مترجم اردو : سرشار ، نام ترجمه : چارگلشن ، سال ترجمه : ۱۲۱۶ هـ .

- چهار درویش اثر فارسی منسوب به امیر خسرو دهلوی . مترجم اردو : محمد علیخان شوق . سال ترجمه : ۱۲۲۵ هـ . اسم ترجمه : مثنوی چار درویش .
- حاتم طائی (داستان) مترجم اردو : سید علی احسان . سال ترجمه : ۱۱۶۹ هـ . نام ترجمه : مثنوی گلشن احسان .
- حاتم طائی (داستان) ترجمه از داستان فارسی بهمین اسم . مترجم اردو : منشی تن شکررای . سال ترجمه : ۱۲۷۰ هـ .
- حدیقه المتقین اثر محمد تقی پسر مقصود مجلسی اصفهانی . مترجم اردو : غلام حسن . اسم ترجمه : روضة الصالحین . سال ترجمه : ۱۲۰۸ هـ .
- حمه حیدری اثر محمد رفیع خان . مترجم اردو : ذوالفقار علی خان صفا و محمد میرزا ، بهمین اسم در سال ۱۲۶۰ هـ ترجمه شد .
- خاور نامه (مثنوی) اثر ابن حسام . مترجم اردو : کمال خان رستمی شاعر دربار سلطان محمد عادل شاه دکنی . این مثنوی شامل ۲۴ هزار بیت است . سال ترجمه : ۱۰۵۹ هـ . نسخه خطی در کتابخانه دیوان هند لندن موجود است (اردو در دکن صفحه ۱۶۶)
- خسرو و شیرین اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : عزیز الدین نامی . سال ترجمه : ۱۲۱۱ هـ . اسم ترجمه : مثنوی نوبهار عشق .
- خسرو و شیرین اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : سید عبدالواحد خان مسکین خیر آبادی . نام ترجمه : مثنوی چشمه شیرین . سال ترجمه : ۱۲۳۵ هـ .

- خسرو شیرین اثر نظامی گنجوی . مترجم : گویند پرشاد فضا .
نام ترجمه : گلزار فضا . سال ترجمه : ۱۲۶۲ هـ .
- خلاصه الفقه اثر فارسی . مترجم اردو : مولوی میرشجاع الدین .
اسم ترجمه : مثنوی کشف الخلاصه ، سال ترجمه
۱۲۲۶ هـ .
- دعای داود سریانی ترجمه از رساله فارسی ضیای نخشبی . مترجم اردو :
سید ابراهیم . سال ترجمه : ۱۱۴۵ هجری قمری .
- دستور عشاق اثر محمد یحیی ابن سبیک فتاحی نیشابوری که بنام
«قصه حسن و دل» نیز معروف است ، اسم ترجمه :
وصال العاشقین ، مترجم : شاه حین ذوقی . سال
ترجمه : ۱۱۰۹ هـ .
- دستور عشاق اثر فتاحی نیشابوری که بنام «قصه حسن و دل» نیز معروف
است . مترجم : شاه بیرالله مجرمی ، سال ترجمه :
۱۱۱۴ هـ .
- دستور عشاق اثر فتاحی نیشابوری . مترجم : مولوی قاسم علی
قاسم . نام ترجمه : مثنوی بستان العارفین . سال
ترجمه ۱۲۷۹ هـ .
- در مجالس (مثنوی) اثر سیف پسر ظفر نوبهاری . مترجم : عبدالله کمینه .
سال ترجمه : اوائل قرن سیزدهم هجری . بهمین
اسم ترجمه شد .
- دیوان حافظ اثر خواجه حافظ شیرازی . مترجم : مولانا احتشام
الحق حقی . نام ترجمه : ترجمان الغیب ، سال ترجمه
و چاپ ۱۳۵۷ هـ .

- رساله^۱ پنج‌گنج اثر فارسی . مترجم اردو : یکی از مریدان شاه برهان-الدین جانم . سال ترجمه : ۹۵۰ هجری ، بهمین اسم باردوی دکنی ترجمه شد .
- رساله^۲ حسینیه اثر ابراهیم استرآبادی . مترجم اردو : محمد علی-شاه الفت . سال ترجمه : ۱۲۳۲ ه . اسم ترجمه : مثنوی ایمان درپن .
- رضوان شاه و روح افزا (داستان فارسی) اثر آتشی . مترجم اردو : فائز شاعر زمان ابوالحسن تانا شاه پادشاه گولکنده . سال ترجمه : ۱۰۹۴ ه . نسخه^۳ خطی در کتابخانه آصفیه حیدرآباد دکن نگهداری میشود .
- رضوان شاه و روح افزا اثر آتشی . مترجم اردو : مولانا محمد باقر آگاه . سال ترجمه : ۱۲۱۱ ه . اسم ترجمه : مثنوی گلزار عشق .
- رساله کفایت الاسلام ترجمه^۴ یکی از رساله های دینی فارسی . مترجم : نامعلوم . سال ترجمه : احتمالاً ۱۱۵۰ ه .
- ریاض العارفین (مثنوی صوفیانه فارسی) مترجم : مولوی اسحاق . سال ترجمه : ۱۲۰۶ ه .
- ریاض العارفین (مثنوی صوفیانه فارسی) مترجم باردو : حافظ محمد اکبر مراد آبادی . سال ترجمه و چاپ : ۱۸۵۱ م .
- رموز بیخودی اثر دکتر محمد اقبال لاهوری . مترجم اردو : خورشید علی مهر نقوی سانپهری ، سال ترجمه : ۱۹۵۳ میلادی .
- رباعیات سرمد اثر سرمد متوفی ۱۰۷۱ ه . مترجم اردو : سید نواب علی صولت که ۳۳۲ رباعی را باردو ترجمه کرد . نام ترجمه : جواهر منظوم . سال چاپ : ۱۳۴۷ ه .

- رباعیات خیام اثر عمر خیام نیشابوری . مترجم اردو : راجا مکهن لال . سال ترجمه : ۱۲۶۰ هـ .
- رباعیات خیام اثر عمر خیام نیشابوری . ترجمه ۱۰۰ رباعی باردواز سید شاه محمد . سال ترجمه : اوایل قرن چهاردهم هجری .
- رباعیات خیام اثر عمر خیام نیشابوری . مترجم اردو : آغا شاعر قزلباش دهلوی (ترجمه ۶۴۰ رباعی) نام ترجمه : میخانه خیام . سال ترجمه و چاپ : ۱۹۲۷ میلادی .
- رباعیات خیام اثر عمر خیام نیشابوری . مترجم اردو : ملک الکلام قوی که ۹۰۰ رباعی منسوب به خیام را باردو برگردانید . نام ترجمه : تاج الکلام . سال چاپ : ۱۹۲۴ میلادی .
- رباعیات خیام اثر عمر خیام نیشابوری . مترجم اردو : عبدالرحمن طارق (ترجمه ۲۶۵ رباعی) نام ترجمه : مقام خیام . سال ترجمه : ۱۹۵۳ میلادی .
- رباعیات خیام اثر عمر خیام نیشابوری . مترجم اردو : محشر نقوی نام ترجمه : ترجمه منظوم رباعیات خیام ، سال ترجمه : ۱۹۴۶ میلادی .
- رباعیات خیام اثر عمر خیام نیشابوری . مترجم اردو : واقف امر - وهوی ، بهمین اسم در سال ۱۹۶۰ م چاپ شد .
- رباعیات خیام اثر عمر خیام نیشابوری . مترجم اردو : عبدالحمید عدم نام ترجمه : دو جام ، بچاپ رسید .
- روضه الشهدا اثر ملاحسین واعظ کاشفی . مترجم اردو : رام - وسیوا معاصر اکبر شاه و عادل شاهیان دکن ، سال ترجمه : ۱۰۹۲ هـ . بهمین اسم ترجمه شد .

- روضه الشهداء اثر ملاحسین واعظ کاشفی . مترجم اردو : میرولی فیاض ویلوری . سال ترجمه : ۱۱۳۰ هـ . بهمین اسم ترجمه شد .
- روضه الشهداء اثر ملاحسین واعظ کاشفی ، مترجم اردو : شاعری نامعروف بنام « محکم » . سال ترجمه : ۱۲۳۱ هـ . اسم ترجمه : مثنوی روضه الشهداء .
- روضه الشهداء اثر ملاحسین واعظ کاشفی ، مترجم اردو : میرعالم . اسم ترجمه : مثنوی ده مجلس ، سال ترجمه : پیش از ۱۲۳۰ هـ .
- روضه الشهداء اثر ملاحسین واعظ کاشفی . مترجم اردو از یک باب : فاضل . نام ترجمه : مثنوی ده مجلس ، سال ترجمه : ۱۲۳۲ هـ .
- روضه الشهداء اثر ملاحسین و اعظ کاشفی . مترجم اردو : محمد اسمعیل . نام ترجمه : جنگنامه محمد حنیف ، سال ترجمه و چاپ : ۱۳۰۷ هـ .
- روضه الشهداء اثر ملاحسین واعظ کاشفی . مترجم اردو : خوشی محمد (ترجمه قسمتی از روضه الشهداء) نام ترجمه : ده مجلس . سال ترجمه و چاپ ۱۳۰۸ هـ .
- سکندر نامه اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : مولوی غلام حیدر نام ترجمه : مثنوی سکندرنامه اردو ، سال ترجمه : ۱۲۹۴ هـ .
- شریعت نامه رساله فارسی مؤلفه ملا عبدالله . اسم ترجمه : رساله احکام الصلوة ، مترجم اردو : شاه ملک بیجاپوری سال ترجمه : ۱۰۷۷ هجری .

- شاهنامه فردوسی اثر ابوالقاسم فردوسی طوسی . مترجم اردو : بهیم چند . نام ترجمه : شاهنامه اردو . سال ترجمه : ۱۲۰۷ هـ .
- شاهنامه فردوسی (خلاصه) اثر ابوالقاسم فردوسی که بوسیله توکل بیگت بنتر فارسی خلاصه شد و شمشیرخانی اسم گرفت ، مترجم اردو : مول چند منشی . نام ترجمه : مثنوی شاهنامه اردو یا قصه خسروان عجم ، سال ترجمه : ۱۲۲۵ هـ .
- شاهنامه فردوسی اثر ابوالقاسم فردوسی . از «شمشیرخانی» که خلاصه ای از شاهنامه است . مترجم اردو : میرزا مهدی علیخان مقبول . نام ترجمه : شاهنامه اردو . سال ترجمه : ۱۲۷۶ هـ .
- شاهنامه فردوسی اثر ابوالقاسم فردوسی . مترجم اردو : سید باقر حین (ترجمه تلخیص شاهنامه) سال ترجمه و چاپ : ۱۳۲۲ هـ .
- طوطی نامه اثر ضیاءخشی . مترجم اردو : ملا غواصی ، باسم طی نامه غواصی ترجمه شد و انتشار یافت . سال ترجمه : ۱۰۴۹ هـ . این منظومه شامل ۳۵ داستانی است که بزبان طوطی گفته شده .
- علی نامه (مثنوی) اثری بفارسی ، مترجم اردو : آدم منصور ، در زمان ابوالحسن تانا شاه پادشاه گولکنده ، در سال ۱۰۹۶ هـ ترجمه شد .
- غوث نامه یکی از آثار فارسی . مترجم اردو : شاه حین ذوقی . سال ترجمه ۱۱۰۹ هـ .
- قصه محمد حنیف اثر محمد عاشق . مترجم اردو : سیوک ، اسم ترجمه : جنگنامه محمد حنیف ، سال ترجمه ۱۰۹۲ هـ .

- قصه زلیخای ثانی یکی از آثار فارسی. مترجم اردو: فتح شریف بلخی. سال ترجمه ۱۱۳۰ هـ.
- قصص الانبیاء اثر ابواسحاق نیشاپوری. مترجم اردو: شاه غوث جامی غوثی. اسم ترجمه: مثنوی ریاض مسعود، سال ترجمه: ۱۱۹۱ هـ.
- کامروپ (داستان) اثر سیدمراد، مترجم اردو: تحسین الدین. نام ترجمه: مثنوی کامروپ وکلا کام، سال ترجمه: ۱۸۳۶ م و در همین سال چاپ هم شد.
- کریمای سعدی یا پندنامه سعدی شیرازی، مترجم اردو: مظهر علی خان ولا اصفهانی. سال ترجمه: ۱۲۱۷ هـ. بهمین اسم ترجمه شد.
- کلیله و دمنه ترجمه منظوم بنام «دانش افروز». سال ترجمه: ۱۲۲۱ هـ بزمان سلطنت سکندر جاهدکنی. نسخه آن در حدود ۵۰۰ صفحه دارد و هر صفحه شامل ۳۲ بیت است.
- گل بکاولی اثر شیخ عزت‌الله بنگالی. مترجم اردو: ریحان. نام ترجمه: مثنوی گلگشت، سال ترجمه: ۱۲۱۲ هـ.
- گلستان سعدی اثر شیخ سعدی شیرازی. مترجم اردو: جانی بهاری لال راضی، نام ترجمه: نگار راضی، سال ترجمه و چاپ: ۱۸۷۹ میلادی.
- گل و هرمز اثر فارسی منسوب به عطار نیشاپوری، مترجم اردو: وجیه الدین وجدی. اسم ترجمه: تحفه عاشقان، سال ترجمه: ۱۱۵۳ هجری.
- لعل و گوهر اثری بفارسی (مثنوی) از حسن علی عزت. مترجم

- اردو : عارف الدین خان عاجز ، سال ترجمه : اواخر قرن دوازدهم هجری .
- لیلی و مجنون   مثنوی فارسی از نظامی ، مترجم اردو : ملا احمد دکنی یکی از بستگان دربار سلطان قلی قطب شاه دکنی ، سال ترجمه : قبل از ۱۰۲۰ هـ بهمین اسم ترجمه شد .
- لیلی و مجنون   اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : میر حسن تجلی . سال ترجمه : ۱۱۸۸ هـ ، ترجمه بهمین اسم .
- لیلی و مجنون   اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : عزیز الدین نامی . سال ترجمه : در بین سالهای ۱۲۲۰ - ۱۲۳۰ هـ .
- لیلی و مجنون   اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : میرزا محمد تقی خان هوس . سال ترجمه : ۱۲۵۰ هـ . بهمین اسم ترجمه شد .
- لیلی و مجنون   اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : فضل حسین لکهنوی . نام ترجمه : مثنوی طلسم اعظم ، سال ترجمه : ۱۲۶۳ هـ .
- لیلی و مجنون   اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : میر تقی میر . با همین اسم در سال ۱۸۶۰ م چاپ شد .
- لیلی و مجنون   اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : لال سنگره ، با همین اسم در سال ۱۸۷۰ م ترجمه و چاپ شد .
- لیلی و مجنون   اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : محمد فیاض . با همین اسم ترجمه و سال ۱۸۷۸ م بچاپ رسید .
- لیلی و مجنون   اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : کنیت رای ، با همین اسم در سال ۱۸۷۹ م ترجمه و چاپ شد .
- مثنوی بوعلی قلندر   اثر عارف معروف بوعلی شاه قلندر ، مترجم اردو : منشی ظهور احمد خان . با همین اسم در سال ۱۸۹۲ م

- ترجمه و چاپ شد .
- مفرح القلوب اثر مفتی تاج‌الدین پسر معین‌الدین که متن کتاب سانسکریت بنام «هتوبدلیشا» را بفارسی ترجمه کرد . مترجم اردو : پتامبر پرشاد . نام ترجمه : اخلاق هندی ، سال ترجمه ۱۹۰۲ میلادی .
- مثنوی غنیمت اثر محمد اکرام غنیمت . مترجم اردو : بهگونت رای راحت . نام ترجمه : نگارستان راحت ، سال ترجمه و چاپ : ۱۸۹۹ میلادی .
- مثنوی فارسی آتشی نخست در سال ۱۰۵۰ هـ میرزا محمد مقیم مقیمی و سپس آتشی این مثنوی را بفارسی سرود و همان را شخصی بنام «بلبل» بار دو ترجمه کرد اسم ترجمه : مثنوی چندریدن و مهیار . سال ترجمه قبل از ۱۱۰۰ هـ بنام : معجزه خاتون جنت ، مترجم اردو : قادر . قبل از سال ۱۱۰۰ هـ بار دو ترجمه شد .
- مثنوی فارسی اثر عبدالعالم . مترجم اردو : سید محمد عاجز . اسم ترجمه : قصه ملکه مصر . سال ترجمه ۱۱۰۰ هـ نام ترجمه : مثنوی عشق صادق . مترجم : شیخ داود ضعیفی . سال ترجمه ۱۱۰۰ هـ .
- مثنوی فارسی اثر عبدالعالم . مترجم اردو : عبداللطیف . نام ترجمه : قصه ملکه مصر ، سال ترجمه : ۱۲۰۶ هـ .
- مطلع الانوار اثر خواجوی کرمانی . مترجم اردو : میرولی فیاض ویلوری ، ترجمه قسمت اول مطلع الانوار بنام روضه الانوار در سال ۱۱۵۹ هـ صورت گرفت .
- منطق الطیر اثر فریدالدین عطار نیشاپوری . مترجم : وجیه‌الدین

- وجدی که صوفی و طیبی بود. اسم ترجمه به اردوی
دکنی: « مثنوی پنجهی یاجا » که بسال ۱۳۱۲ هـ در
بمبئی منتشر گردید .
- منوهر مدومالت   سروده عاقل خان در زمان علی عادل شاه سلطان بیجاپور
(۱۶۷۲ - ۱۶۵۶ م) بار دو ترجمه شد .
- مثنوی مولانا روم   اثر مولانا جلال الدین رومی . (ترجمه قسمتی از دفتر
اول در بیان معجزه پیغمبر درباره سنگریزه ها در
دست ابوجهل) اسم ترجمه : قصیده معجزه . مترجم :
جنونی گجراتی . سال ترجمه : ۱۱۰۲ هـ .
- مثنوی مولانا روم   اثر مولانا جلال الدین رومی (اقتباس از مثنوی) مترجم :
شاه مستعان علی . نام ترجمه : مثنوی باغ ارم . سال
ترجمه : ۱۲۶۰ هـ .
- مثنوی مولانا روم   اثر مولانا جلال الدین رومی . ترجمه هرشش دفتر بوسیله
مولوی محمد یوسف علی چشتی صورت گرفت . نام
ترجمه : پیراهن یوسفی . سال ترجمه : ۱۲۹۷ هـ .
- مثنوی مولانا روم   اثر مولانا جلال الدین رومی . (ترجمه اقتباسی از
مثنوی) مترجم : مولوی غلام حیدر ، نام ترجمه :
مثنوی شجر معرفت . سال ترجمه : ۱۲۹۸ هـ .
- مثنوی مولانا روم   اثر مولانا جلال الدین رومی . (ترجمه ۹۵ حکایت
از مثنوی) نام ترجمه : عقد گوهر . مترجم اردو :
خان بهادر پیرزاده محمد حسین . سال ترجمه :
۱۳۱۶ هـ .
- مثنوی مولانا روم   اثر مولانا جلال الدین رومی ، مترجم اردو : مولانا سیماب
اکبر آبادی (ترجمه هرشش دفتر) نام ترجمه : مثنوی

- الهام منظوم . سال ترجمه و چاپ : ۱۹۳۱ میلادی.
- نامه^۱ علی ترجمه^۱ یکی از نامه‌های فارسی (رساله) مترجم اردو : شاه عبدالعلی . سال ترجمه ۱۱۱۰ هـ . نام ترجمه : رساله^۱ نامه^۱ علی .
- نورنامه ترجمه^۱ یکی از رسایل مشهور فارسی ، مترجم : شاه عنایت ، سال ترجمه : ۱۱۱۱ هـ . بهمین اسم ترجمه شد.
- نل و دمن مثنوی اثر فیضی فیاضی که داستانی بسانسکریت را بفارسی ترجمه کرد ، مترجم اردو : کالی پرشاد ، سال ترجمه : قبل از ۱۲۳۳ هـ - در سال ۱۸۳۵ انتشار یافت.
- نل و دمن اثر فیضی فیاضی شاعر دربار اکبر شاه ، مترجم : بهگوت رای راحت . سال ترجمه ۱۲۳۳ هـ .
- نیرنگ عشق اثر محمد اکرام غنیمت کنجاهی که بنام مثنوی غنیمت نیز معروف است . مترجم : منشی کامتا پرشاد نادان ، نام ترجمه : مثنوی بهارستان نادان . سال ترجمه : ۱۲۹۶ هـ .
- وامق و عذرا اثر سرفنی . مترجم اردو : محمد احسن وحشی ، نام ترجمه : ترانه^۱ وحشی ، سال ترجمه و چاپ : ۱۹۰۱ میلادی.
- هزار و یک شب (داستان) مترجم اردو : مّلا غواصی شاعر دربار سلطان قلی قطب شاه دکنی . بنام سیف الملوك و بدیع - الجمال ترجمه شد . سال ترجمه : ۱۰۳۵ هـ .
- هزار و یک شب الف لیلہ . بوسیله^۱ سه نفر ترجمه شد که عبارتند از : اصغر علیخان نسیم دهلوی . منشی طوطارام شایان

- و منشی شادی لال . سال ترجمه ۱۲۸۵ ه .
- هشت بهشت (مثنوی) اثر امیر خسرو دهلوی . مترجم اردو : ملک خوشنود
شاعر دربار سلطان محمد عادل شاه بیجاپوری . سال
ترجمه : ۱۰۵۶ ه . بهمین اسم ترجمه شد ، نسخه
خطی در موزه بریتانیا موجود است .
(اردو در دکن ص ۱۶۴)
- هشت بهشت اثر امیر خسرو دهلوی . مترجم : شاه حین حقیقت
بریلوی . نام ترجمه : مثنوی هشت گلزار ، سال ترجمه :
۱۲۲۵ ه .
- هفت پیکر اثر نظامی گنجوی . مترجم اردو : طبعی شاعر ، دربار
سلطان عبدالله قطب شاه دکنی . سال ترجمه : ۱۰۸۱ ه .
نام ترجمه : مثنوی بهرام و گل اندام . متضمن
۱۴۰۰ بیت است . نسخه خطی در موزه بریتانیا .
- هفت پیکر مترجم اردو : حیدر بخش حیدری . بهمین اسم
ترجمه شد . سال ترجمه : ۱۲۲۰ ه مطابق ۱۸۰۵ م .
- هفت سیرحاتم ترجمه از اثری بفارسی . مترجم اردو : مهمان . نسخه
خطی آن در کتابخانه انجمن ترقی اردو کراچی موجود
است و آن در سال ۱۲۱۵ ه نوشته شده است .
- یوسف زلیخا اثر مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی . مترجم اردو :
منشی نند کشور . سال ترجمه : ۱۲۸۸ ه . بهمین اسم
ترجمه شد .
- یوسف زلیخا اثر امیر خسرو دهلوی ، مترجم اردو : شیخ محمد
امین گجراتی . سال ترجمه : ۱۱۰۹ ه بهمین اسم
ترجمه شد .

- یوسف زلیخا اثر ملانورالدین عبدالرحمن جامی . مترجم اردو : سید میران هاشمی معاصر سلطان علی عادل شاه ثانی بیجاپوری (مترجم نابینای مادر زاد بود) سال ترجمه: ۱۰۹۹ هـ. شامل ۶ هزار بیت میباشد .
- یوسف زلیخا اثر مولانا جامی . مترجم اردو : مولوی قاسم علی فگار . اسم ترجمه: مثنوی زلیخای اردو یا عشقنامه . سال ترجمه: ۱۲۱۲ هـ.
- یوسف زلیخا اثر مولانا جامی ، مترجم اردو : عزیزالدین نامی ، سال ترجمه : ۱۲۳۰ هـ . بهمین اسم ترجمه شد .
- یوسف زلیخا اثر مولانا جامی ، مترجم اردو : احمد علی . سال ترجمه: ۱۸۴۰ م . بهمین اسم در سال ۱۸۴۰ م چاپ شد .
- یوسف زلیخا اثر مولانا جامی ، مترجم اردو : ابوالحسن فریدآبادی . بهمین اسم در سال ۱۲۷۵ هـ ترجمه شد .
- یوسف زلیخا اثر مولانا جامی ، مترجم اردو : محمد نبی بخش : بهمین اسم در سال ۱۸۸۵ م بچاپ رسید .

شعبه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

برخی از تراجم آثار فارسی به سانسکریت و هندی دیوناگری

- یوسف زلیخا اثر مولانا عبدالرحمن نورالدین جامی . بوسیله شری دهر بنام « کتھا کوتوکا » به سانسکریت ترجمه شد . [اسلامی کتب‌خانه] (باردو) تألیف محمد زبیرص [۲۷۱]
- حاتم طائی بوسیله ترجمه اردو از حیدر بخش حیدری بنام آرایش محفل (مثنوی) توسط لیشونت گنیش و تونیکر به

- هندی دیونا گری ترجمه و بسال ۱۸۸۹ میلادی در
بمبئی چاپ شد . (داستانهای نثری اردو از دکتر
گیان چند ص ۵۶۵)
- مجمع البحرين شامل مطالعات تطبیقی اسلام و مذهب هندو . اثر
داراشکوه . در سال ۱۷۰۸ م بنام سمندر سنگما
Samundra Sangama به سانسکریت ترجمه شد .
داستان امیر حمزه امیر حمزه
از فارسی بار دو نقل گردید به هندی دیونا گری ترجمه
شد . (داستانهای نثری اردو از گیان چند ص ۵۷۳)
از روی متن فارسی به هندی ترجمه شد . مترجم
هندی : کرشن بهاری شکل ، بسال ۱۹۰۵ م ، در کتابی
شامل ۸۸۰ صفحه .
- گل صنوبر ترجمه به هندی دیونا گری از روی ترجمه اردو که
بوسیله نیم چند کهتری از فارسی بعمل آمد . مترجم به
هندی : جیوارام جات . سال ترجمه : ۱۸۷۷ م .
(داستانهای نثری اردو صفحه ۶۰۱)
- کلیله و دمنه انوار سهیلی ، اثر ملاحسین واعظ کاشفی ، در قرن هجدهم
به هندی برگردانده شد .
- (داستانهای نثری اردو از دکتر گیان چند ص ۵۸۳)
- زیج میرزائی بحکم اکبر شاه پادشاه هند با تشریک مساعی میر فتح الله
شیرازی ، ابوالفضل علامی ، کشن جوتشی ، گنگا
دهر ، مهیش مهاند به سانسکریت ترجمه شد .
(آئین اکبری چاپ کلکته ص ۷۶)
- دیوان حافظ شیرازی بوسیله دلپت رای صاحب ملاحظت مقال مصنفه بسال

- ۱۱۸۱ هـ به هندی دیوناگری ترجمه شد .
 (سهم هندوان در ادبیات فارسی از دکتر عبدالله ص ۱۱۹)
 ترجمه "اردو از چهار درویش فارسی بوسیله امّن به هندی
 برگردانیده شد و در سال ۱۸۶۹ م در دهلی بیچاپ
 رسید . مترجم هندی : جیوارام جات .
 (داستان‌های نثری اردو ص ۵۸۶)

باغ و بهار

تراجم آثار فارسی به زبان سنندی

داستانی بفارسی ، به سنندی منثور ترجمه شد .	امیر حمزه
داستانی بفارسی ، به سنندی منثور ترجمه شد .	حاتم طائی
اثر سید معصوم ، مترجم : مخلدوم امیر احمد .	تاریخ معصومی
داستان فارسی منسوب به امیر خسرو دهلوی به سنندی ترجمه شد .	چهار درویش
اثر حکیم عمر خیام نیشابوری ، بوسیله میر علی نواز والی خیبر پور به سنندی ترجمه شد .	رباعیات خیام
بوسیله غلام حسین جلبانی به سنندی ترجمه شد .	سلامان و ابسال
اشعار سعدی شیرازی بوسیله سچل سرمست به سنندی ترجمه شد .	سعدی شیرازی
اثر نظامی گنجوی ، بکوشش مرتضی تتوی به سنندی ترجمه شد .	سکندر نامه
اثر نظامی گنجوی ، به سنندی ترجمه شد .	شیرین فرهاد
بعضی از داستانها از شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی طوسی به سنندی ترجمه شد .	شاهنامه فردوسی

- گل بکاولی
مخزن الاسرار
- داستانی بفارسی ، به سندی ترجمه شد .
اثر نظامی گنجوی ، توسط میرزا کلیچ بیگت به سندی
ترجمه شد .
- لیلی و مجنون
مثنوی مولانا روم
- اثر مولانا جلال الدین بلخی بوسیلهٔ دین محمد ادیب
فیروزشاهی درشش جلد به سندی منظوم ترجمه شد .
اثر خواجه فریدالدین عطار نیشاپوری ، مترجم : غلام
حسین جلبانی که بشعر سندی ترجمه کرد .

برخی از تراجم آثار فارسی به زبان بنگله

- اشعاری از حافظ و خیام بوسیلهٔ قاضی نذر الاسلام بزبان بنگله ترجمه شد .
آثار ادبی
- متضمن قطعاتی از فارسی ، بوسیلهٔ استادان رنات به بنگله
ترجمه شد .
- تذکرة الاولیاء
- اثر فریدالدین عطار نیشابوری بوسیلهٔ گریش چند راما
جو مدار به بنگله ترجمه شد .
- تحفه و سیف الملوك
- اثری بفارسی ، بوسیلهٔ الاول ازارکان در قرن هفدهم
میلادی به بنگله ترجمه شد .
- حاتم طائی
- اثری بفارسی ، بگفتهٔ مؤلف « اردوکی نثری داستانین »
به بنگله ترجمه شد .
- لیلی و مجنون
- اثر نظامی گنجوی (?) بوسیلهٔ دولت وزیر بهرام خان
در قرن شانزدهم میلادی به بنگله ترجمه شد .
- لیلی و مجنون
- اثر نظامی گنجوی (?) بوسیلهٔ خاطر در سال ۱۸۶۴
میلادی به بنگله ترجمه شد .

سکندر نامه	اثر نظامی گنجوی در زمان سلطنت شاه شجاع (۱۶۳۹/۶۰ م) بوسیله شاعر فارسی‌الاول ترجمه شد.
منصور حلاج	شیخ امیرالدین در قرن نوزدهم میلادی از روی ترجمه‌ای که از فارسی بار دو شده بود به‌بنگله ترجمه کرد.
هفت پیکر	اثر نظامی گنجوی در زمان سلطنت شاه شجاع (قرن هفدهم میلادی) بوسیله اول به‌بنگله ترجمه شد.
یکصد غزل از حافظ	اثر حافظ شیرازی بوسیله پاندیت گریش چندراما جومدار به‌بنگله ترجمه شد.
کلیله و دمنه	انوار سهیلی، اثر مولانا حسین واعظ کاشفی، در سال ۱۸۵۵ میلادی به‌بنگله ترجمه شد.
یوسف زلیخا	اثر نظامی گنجوی (!) بوسیله شاه محمد ساغر شاعر بنگله معاصر نورالدین جامی به‌بنگله برگردانده شد.

تراجم آثار فارسی بزبان کشمیری

ایوب نامه	اثری منظوم بفارسی، در زمان سلطنت سلطان زین‌العابدین (۱۴۲۰ - ۱۴۷۰ میلادی) بوسیله مقبول شاه به کشمیری منظوم ترجمه شد.
بهار نامه	اثری منظوم بفارسی، در قرن پانزدهم میلادی بوسیله مقبول شاه به کشمیری منظوم ترجمه شد.
پیر نامه	اثری بفارسی منشور، در قرن پانزدهم میلادی بوسیله مقبول شاه به کشمیری منشور ترجمه شد.
چهار درویش	اثری بفارسی منشور منسوب به امیر خسرو دهلوی، بوسیله عبدالوهاب پره در قرن پانزدهم میلادی به

- کشمیری منشور ترجمه گردید .
- حاتم طائی اثری بفارسی ، بوسیله عبدالوهاب شایق در قرن پانزدهم میلادی به کشمیری ترجمه شد .
- رباعیات عمرخیام اثر عمرخیام نیشاپوری ، در قرن پانزدهم میلادی بوسیله غلام نبی خیال بکشمیری منظوم ترجمه شد و بسال ۱۹۶۱ میلادی در سرنیکر بچاپ رسید .
- شاهنامه فردوسی اثر ابوالقاسم فردوسی طوسی ، قسمتی از شاهنامه بوسیله عبدالوهاب پره به کشمیری منظوم ترجمه شد زمان ترجمه : قرن پانزدهم میلادی .
- شیرین خسرو اثر نظامی گنجوی (۴) در قرن پانزدهم میلادی توسط محمود گامی به کشمیری منظوم ترجمه شد .
- شیخ صنعان اثری بفارسی از عطار ، در قرن پانزدهم میلادی توسط غلام نبی خیال به کشمیری منظوم ترجمه شد .
- غزلیات حافظ اثر خواجه حافظ شیرازی ، در قرن پانزدهم میلادی بوسیله غلام نبی خیال به کشمیری منظوم ترجمه شد .
- گلرین اثری منشور بفارسی ، در قرن پانزدهم میلادی بوسیله مقبول شاه به کشمیری منظوم ترجمه شد .
- قصه بهرام گور اثری بفارسی ، مترجم : عبدالوهاب پره ، زمان ترجمه : قرن پانزدهم میلادی .
- قصه نونها گلبدن اثری بفارسی ، در قرنی پانزدهم میلادی بوسیله عبدالوهاب پره به کشمیری ترجمه شد .
- گیتا ترجمه فارسی از سانسکریت ، در قرن پانزدهم میلادی بوسیله دیارام کاجرو متخلص به خوشدل به کشمیری منشور ترجمه شد .

لیلی و مجنون	اثر نظامی گنجوی ، بوسیلهٔ محمود گامی در قرن - پانزدهم میلادی به کشمیری منظوم ترجمه شد .
مثنوی دلدیز	در جواب‌خمسهٔ نظامی بفارسی . بوسیلهٔ محمود گامی در قرن پانزدهم میلادی به کشمیری منظوم ترجمه شد .
محمود غزنوی	اثری بفارسی ، بوسیلهٔ عزیز الله حقانی در قرن پانزدهم میلادی به کشمیری منشور ترجمه شد .
منصور نامه	اثری منظوم بفارسی . بوسیلهٔ مقبول شاه در قرن پانزدهم میلادی به کشمیری منظوم ترجمه شد .
ملّه نامه	اثری منظوم بفارسی ، بوسیلهٔ مقبول شاه در قرن پانزدهم میلادی به کشمیری منظوم ترجمه شد .
وامق و عذرا	اثری بفارسی ، بوسیلهٔ سیف‌الدین در قرن پانزدهم میلادی بکشمیری ترجمه شد .
هارون الرشید	اثری بفارسی ، بوسیلهٔ محمود گامی در قرن پانزدهم میلادی به کشمیری منشور ترجمه شد .
هفت قصهٔ مکرزن	اثری بفارسی ، بوسیلهٔ عبدالوهاب پره در قرن پانزدهم میلادی به کشمیری منشور ترجمه شد .
یوسف زلیخا	اثر نظامی گنجوی (؟) بوسیلهٔ محمود گامی در قرن پانزدهم میلادی به کشمیری منظوم ترجمه شد .

برخی از تراجم آثار فارسی به گجراتی

حاتم طائی	داستان حاتم طائی بزبان وخط گجراتی بسال ۱۸۷۷ م در بمبئی بچاپ رسید
	(داستانهای نثری اردو ص ۵۶۵)

طوطا کھانی
زرتشت نامہ

ترجمہ منظوم بگجراتی بوسیلهٔ شامل بہت بعمل آمد۔
توسط ایدل جی داراب جی بنام معجزات زرتشت۔
بگجراتی ترجمہ شد و در سال ۱۸۴۰ م در بمبئی
بچاپ رسید۔

روایات

ہفتاد و ہشت پرسش و پاسخ کہ در سال ۱۱۴۲
یزدگردی مطابق ۱۷۷۳ م در بین قدمی رہبران دینی
زرتشتیان سورت (ہند) و موبدان یزدو کرمان بہ نثر
رد و بدل شد۔ ہمین را ک۔ ف۔ مرزبان جی در سال
۱۸۴۶ م بگجراتی ترجمہ کرد۔
(فہرست کتابخانہ دانشگاہ بمبئی مدونہ عبدالقادر۔
سرفراز ص ۳۲۹)

قصہ بہرام گور و بانو بوسیلهٔ وستوا نورو جی جمشید جی جاماسپ در سال
حسن پری زاد ۱۱۰۷ ھ از فارسی بگجراتی ترجمہ شد و در سال
۱۸۴۹ م با ترجمہ اردوی آن از بمبئی انتشار یافت۔

قصہ بہرام گور منظوم بزبان اردو ولی بخط گجراتی در کتابخانہ ہای پارسیان
ہند دیدہ میشود۔

مفرح القلوب

ترجمۂ فارسی از کتاب سانسکریت «ہینواو پدیشا»
کہ بوسیلهٔ تاج مفتی ملکی صورت گرفت بہ گجراتی
ترجمہ شد۔

(فہرست کتابخانہ دانشگاہ بمبئی
از عبدالقادر سرفراز ص ۱۷۵)

کریمہ

اثر شیخ سعدی شیرازی، ترجمہ بگجراتی وانگلیسی
بوسیلهٔ : ای۔ آر۔ ساہیار E. R. Sahiar چاپ ششم

بسال ۱۹۱۲ م در ۱۰۰ صفحه در بمبئی صورت -
گرفت .

باغ و بهار
چهار درویش فارسی بوسیله آمن یاردو ترجمه شد و
آن را جیوارام جات به گجراتی برگرداند .
همین ترجمه گجراتی باغ و بهار بسال ۱۸۷۷ م در -
بمبئی بچاپ رسید .

برخی از تراجم آثار فارسی به پشتو

اخلاق محسنی
اثر حسین واعظ کاشفی به نام عنوان النصایح به
پشتو ترجمه شد ، بگفته مؤلف « اردوکی نثری
داستانین » (ص ۵۸۳) کلیله و دمنه از روی انوار سهیلی
به پشتو ترجمه شد .
فیض رویح
اثر میرافضل بنام تحفه نصایح به پشتو ترجمه شد بوسیله
حاجی محمد شریف ، تاجر کتب پشاور بچاپ رسید .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

فهرست منابع انسانی

دکن مین اردو (باردو) نگارش نصیرالدین هاشمی ، چاپ لاهور ،
۱۹۵۲ م .

اردوکی نثری داستانین (باردو) نگارش دکتر گیان چند ، چاپ انجمن ترقی
اردو کراچی ، ۱۹۵۴ م .

فارسی ادبیات مین هندون کا حصه (باردو) نگارنده : دکتر عبدالله .
چاپ لاهور در سال ۱۹۶۷ م .

مقالات دکتر بشیرحین مجله راهنمای کتاب تهران (فارسی) شماره ۶ و ۷

سال ۱۳۴۲ و شماره دوم سال ۱۳۴۳ .

تاریخ ادبیات اردو (بانگلیسی): نگارش رام بابوسکسینه ، ترجمه باردواز

میرزا محمد عسکری ، چاپ لاهور .

فهرست کتابخانه دانشگاه بمبئی (بانگلیسی) نگاشته پروفیسور عبدالقادر

سرفراز ، چاپ بمبئی ، در سال ۱۹۳۵ میلادی .

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی